

Αίτηση προδικαστικής αποφάσεως την οποία υπέβαλε το **Consiglio di Stato (Ιταλία)** στις 23 Σεπτεμβρίου 2019 – **Sisal SpA κατά Agenzia delle Dogane e dei Monopoli, Ministero dell’Economia e delle Finanze**

(Υπόθεση C-721/19)

(2019/C 432/30)

Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική

Αιτούν δικαστήριο

Consiglio di Stato

Διάδικοι στην υπόθεση της κύριας δίκης

Εκκαλούσα: Sisal SpA

Εφεσίβλητοι: Agenzia delle Dogane e dei Monopoli, Ministero dell’Economia e delle Finanze

Προδικαστικά ερωτήματα

- 1) Έχει το δικαίωμα της Ένωσης, και ιδίως το δικαίωμα εγκαταστάσεως και η ελεύθερη παροχή υπηρεσιών (άρθρα 49 επ. και 56 επ. ΣΛΕΕ), καθώς και οι αρχές της ασφάλειας δικαίου, της απαγορεύσεως των διακρίσεων, της διαφάνειας, της αμεροληψίας, της ελευθερίας του ανταγωνισμού, της αναλογικότητας, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της συνοχής [οι οποίες κατοχυρώνονται στο δικαίωμα της Ένωσης], καθώς και, εφόσον τυγχάνουν εφαρμογής, τα άρθρα 3 και 43 της οδηγίας 2014/23/ΕΕ⁽¹⁾, την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση όπως αυτή του άρθρου 20, παράγραφος 1, του νομοθετικού διατάγματος 148 της 16ης Οκτωβρίου 2017, καθώς και των εκτελεστικών αυτού διατάξεων, το οποίο προβλέπει ότι: «1. Κατ’ εφαρμογήν του άρθρου 21, παράγραφοι 3 και 4, του νομοθετικού διατάγματος 78 της 1ης Ιουλίου 2009, το οποίο κατόπιν τροποποιήσεων κατέστη ο νόμος 102 της 3ης Αυγούστου 2009, η Υπηρεσία Τελωνείων και Μονοπωλίων χορηγεί παράταση της υφιστάμενης συμβάσεως παραχωρήσεως, όσον αφορά τις υπηρεσίες συλλογής (συμπεριλαμβανομένης της εξ αποστάσεως συλλογής) των εθνικών στιγμιαίων λαχείων, έως την ημερομηνία λήξεως που προβλέπεται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, της συμβάσεως παραχωρήσεως, προκειμένου να διασφαλιστούν νέες και μεγαλύτερες εισροές στον κρατικό προϋπολογισμό, ανερχόμενες στο ποσό των 50 εκατομμυρίων ευρώ για το έτος 2017 και των 750 εκατομμυρίων ευρώ για το έτος 2018», λαμβανομένου υπόψη ότι:
 - το άρθρο 21, παράγραφος 1, του νομοθετικού διατάγματος 78 της 1ης Ιουλίου 2008, το οποίο κατόπιν τροποποιήσεων κατέστη ο νόμος 102 της 3ης Αυγούστου 2009, προβλέπει τη σύναψη των υπό κρίση συμβάσεων παραχωρήσεως με πλείονες φορείς οι οποίοι επιλέγονται μέσω ανοικτών, ανταγωνιστικών και αμερόληπτων διαδικασιών,
 - το άρθρο 21, παράγραφος 4, του ως άνω διατάγματος προβλέπει ότι οι συμβάσεις παραχωρήσεως της παραγράφου 1 δύνανται να ανανεωθούν άπαξ,
 - στον διαγωνισμό που προκηρύχθηκε το 2010 δεν μετέσχε η εκκαλούσα,
 - η επίμαχη σύμβαση συνήφθη αρχικά με έναν και μόνο παραχωρησιούχο, κατόπιν προκηρύξεως δημόσιου διαγωνισμού, στον οποίο υποβλήθηκε μία και μόνη προσφορά,
 - η παράταση της συμβάσεως παραχωρήσεως συνεπάγεται, εν προκειμένω, ότι η εν λόγω σύμβαση συνεχίζεται αποκλειστικά με τον εν λόγω μοναδικό παραχωρησιούχο και δεν προβλέπεται η ανανέωση αυτής με πλείονες οικονομικούς φορείς, ενώ δεν προκηρύσσεται σχετικός διαγωνισμός;
- 2) Έχει το δικαίωμα της Ένωσης, και συγκεκριμένα το δικαίωμα εγκαταστάσεως και η ελεύθερη παροχή υπηρεσιών (άρθρα 49 επ. και 56 επ. ΣΛΕΕ), καθώς και οι αρχές της ασφάλειας δικαίου, της απαγορεύσεως των διακρίσεων, της διαφάνειας και της αμεροληψίας, της ελευθερίας του ανταγωνισμού, της αναλογικότητας, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της συνοχής [οι οποίες κατοχυρώνονται στο δικαίωμα της Ένωσης], καθώς και, εφόσον τυγχάνουν εφαρμογής, τα άρθρα 3 και 43 της οδηγίας 2014/23/ΕΕ, την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση όπως αυτή του άρθρου 20, παράγραφος 1, του νομοθετικού διατάγματος 148 της 16ης Οκτωβρίου 2017, το οποίο, βάσει του άρθρου 21, παράγραφοι 3 και 4, του νομοθετικού διατάγματος 78 της 1ης Ιουλίου 2009, το οποίο κατόπιν

τροποποιήσεων κατέστη ο νόμος 102 της 3ης Αυγούστου 2009, προβλέπει ότι «η Υπηρεσία Τελωνείων και Μονοπωλίων χορηγεί παράταση της συμβάσεως παραχωρήσεως, όσον αφορά τις υπηρεσίες συλλογής (συμπεριλαμβανομένης της εξ αποστάσεως συλλογής) των εθνικών στιγμιαίων λαχείων, έως την ημερομηνία λήξεως που προβλέπεται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, της συμβάσεως παραχωρήσεως προκειμένου να διασφαλιστούν νέες και μεγαλύτερες εισροές στον κρατικό προϋπολογισμό ανερχόμενες στο ποσό των 50 εκατομμυρίων ευρώ για το έτος 2017 και των 750 εκατομμυρίων ευρώ για το έτος 2018», και τούτο:

- μέσω της παράτασης της μοναδικής υφιστάμενης συμβάσεως παραχωρήσεως, αντί της ενδεχόμενης ανανέωσης των πολλαπλών συμβάσεων παραχωρήσεως που προβλέπεται στο άρθρο 21, παράγραφος 4, του νομοθετικού διατάγματος 78 της 1ης Ιουλίου 2009 το οποίο, κατόπιν τροποποιήσεων, κατέστη ο νόμος 102 της 3ης Αυγούστου 2009, και άνευ προκηρύξεως νέου διαγωνισμού,
 - πριν από τη λήξη της συμβάσεως παραχωρήσεως: το νομοθετικό διάταγμα 148 του 2017 τέθηκε σε ισχύ στις 16 Οκτωβρίου 2017, ήτοι την ημέρα της δημοσίευσής του στην Gazzetta Ufficiale italiana [Επίσημη Εφημερίδα της Ιταλικής Κυβερνήσεως], ενώ η σύμβαση παραχωρήσεως έληγε στις 30 Σεπτεμβρίου 2019,
 - με σκοπό τη διασφάλιση νέων και μεγαλύτερων εισροών στον κρατικό προϋπολογισμό, ανερχομένων στο ποσό των 50 εκατομμυρίων ευρώ για το έτος 2017 και το ποσό των 750 εκατομμυρίων ευρώ για το έτος 2018, τροποποιώντας, προς τον σκοπό αυτό, ορισμένες πτυχές σχετικές με τον τρόπο και την προθεσμία πληρωμής του αντιτίμου που καταβάλλεται έναντι της παραχωρήσεως, καθώς και, ενδεχομένως, το συνολικό ποσό που οφείλεται δυνάμει της εν λόγω συμβάσεως εξ επαχθούς αιτίας, και συγκεκριμένα με την μεταβολή των προθεσμιών πληρωμής διά της συντημέσώς τους σε σχέση με τις ταχθείσες στην αρχική σύμβαση παραχωρήσεως, δεδομένου –κατά την εκκαλούσα– του αντικειμενικού και πασιγνώστου γεγονότος της οικονομικής αξίας του χρόνου;
- 3) Έχει το δικαίωμα της Ένωσης, και συγκεκριμένα το δικαίωμα εγκαταστάσεως και η ελεύθερη παροχή υπηρεσιών (άρθρα 49 επ. και 56 επ. ΣΛΕΕ), καθώς και οι αρχές της ασφάλειας δικαίου, της απαγορεύσεως των διακρίσεων, της διαφάνειας και της αμεροληψίας, της ελευθερίας του ανταγωνισμού, της αναλογικότητας, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της συνοχής [οι οποίες κατοχυρώνονται στο δικαίωμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης], καθώς και, εφόσον τυγχάνουν εφαρμογής, τα άρθρα 3 και 43 της οδηγίας 2014/23/ΕΕ, την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση όπως η περιεχόμενη στις εκτελεστικές πράξεις του εν λόγω διατάγματος, και συγκεκριμένα στην ανακοίνωση της Υπηρεσίας Τελωνείων και Μονοπωλίων [με αριθμό πρωτοκόλλου] 0133677 της 1ης Δεκεμβρίου 2017, η οποία μεταθέτει την ημερομηνία λήξεως της συμβάσεως παραχωρήσεως στις 30 Σεπτεμβρίου 2028 κατά ρητή εφαρμογή των προβλεπόμενων στο άρθρο 20, παράγραφος 1, του νομοθετικού διατάγματος 148 της 16ης Οκτωβρίου 2017, με βάση το άρθρο 4, πρώτο εδάφιο, της συμβάσεως παραχωρήσεως για τη διαχείριση των στιγμιαίων λαχείων, σύμφωνα με το οποίο η εν λόγω σύμβαση δύναται να ανανεωθεί άπαξ, τούτο δε και σε κάθε περίπτωση με την επιφύλαξη όσων προβλέπονται στο άρθρο 4 όσον αφορά την κατάτμηση της περιόδου παραχωρήσεως σε δύο περιόδους διάρκειας 5 και 4 ετών αντιστοίχως (ως εκ τούτου, μετά την παρέλευση της πρώτης περιόδου των 5 ετών από την 1η Οκτωβρίου 2019, η παράταση της διάρκειας για άλλα 4 έτη έως και την ημερομηνία λήξεως που ορίζεται στις 30 Σεπτεμβρίου 2028 εξαρτάται από την παροχή θετικής αξιολογήσεως της διαχειρίσεως, έως τις 30 Μαρτίου 2024, από την Υπηρεσία Τελωνείων και Μονοπωλίων), ενώ επίσης προβλέπει ότι η εταιρία θα καταβάλει το ποσό των 50 εκατομμυρίων ευρώ έως και τις 15 Δεκεμβρίου 2017, το ποσό των 300 εκατομμυρίων ευρώ έως τις 30 Απριλίου 2018, καθώς και το ποσό των 450 εκατομμυρίων ευρώ έως τις 31 Οκτωβρίου 2018,
- καθόσον τα ως άνω προβλέπονται πριν από την αρχική ημερομηνία λήξεως της ως άνω συμβάσεως παραχωρήσεως (η ανακοίνωση της Υπηρεσίας Τελωνείων και Μονοπωλίων [με αριθμό πρωτοκόλλου αριθ.] 0133677, εκδόθηκε την 1η Δεκεμβρίου 2017, ενώ η σύμβαση παραχωρήσεως έληγε στις 30 Σεπτεμβρίου 2019),
 - καθόσον διασφαλίζεται [...] η προκαταβολή 800 εκατομμυρίων ευρώ εντός βραχύτερων προθεσμιών (50 εκατομμύρια ευρώ έως τις 15 Δεκεμβρίου 2017, 300 εκατομμύρια ευρώ έως τις 30 Απριλίου 2018, 450 εκατομμύρια ευρώ έως τις 31 Οκτωβρίου 2018) σε σχέση με την αρχική ημερομηνία λήξεως (30 Σεπτεμβρίου 2019),
 - καθόσον προβλέπεται [...] το ενδεχόμενο μεταβολής του συνολικού ποσού που οφείλεται δυνάμει συμβάσεως εξ επαχθούς αιτίας, λαμβανομένου υπόψη –κατά την εκκαλούσα– του αντικειμενικού και πασιγνώστου γεγονότος της οικονομικής αξίας του χρόνου;
- 4) Έχει το δικαίωμα της Ένωσης, και ιδίως το δικαίωμα εγκαταστάσεως και η ελεύθερη παροχή υπηρεσιών (άρθρα 49 επ. και 56 επ. ΣΛΕΕ), καθώς και οι αρχές της ασφάλειας δικαίου, της απαγορεύσεως των διακρίσεων, της διαφάνειας, της αμεροληψίας, της ελευθερίας του ανταγωνισμού, της αναλογικότητας, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της συνοχής [οι οποίες κατοχυρώνονται στο δικαίωμα της Ένωσης], καθώς και, εφόσον τυγχάνουν εφαρμογής, τα άρθρα 3 και 43 της οδηγίας 2014/23/ΕΕ, την έννοια ότι αντιτίθεται σε τέτοιο είδους εθνική ρύθμιση ακόμη και στην περίπτωση κατά την οποία οι επιχειρήσεις του οικείου τομέα που πράγματι ενδιαφέρονται να εισέλθουν στην αγορά [...] δεν συμμετείχαν στον αρχικώς προκηρυχθέντα διαγωνισμό για την ανάθεση συμβάσεως παραχωρήσεως η οποία τελικώς συνεχίστηκε με τον απερχόμενο παραχωρησιούχο υπό τους ως άνω περιγραφόμενους νέους συμβατικούς όρους, ήτοι, στοιχειοθετείται [...] τυχόν περιορισμός της προσβάσεως στην αγορά [...] μόνον εάν οι επιχειρήσεις αυτές είχαν πράγματι μετάσχει στον αρχικό διαγωνισμό;

(¹) Οδηγία 2014/23/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με την ανάθεση συμβάσεων παραχώρησης (ΕΕ 2014, L 94, σ. 1).